

# A HITEL

## és a cselekvő fiatal magyarok

**1** A HITEL első számában a cselekvő fiatal magyarok hitéről s életútjáról szólván, az egymásról alig tudó, bár egyként gondolkodó „egyedülálló magyarok” jelentőségét emlegettük, akik városban és falvakban, a szellemi és fizikai munka terén, értelmük és két kezük erejével társadalmi szerepet vállaltak, feladatokat keresnek, terveket szőnek, vagy immár munkálják is a feladatokat, valósítják a terveket. Nemzetpolitikai szemlének megindításakor elsősorban őreájuk gondoltunk, hátha egybeverődésüknek szolgálattevői lehetnénk. Vállalkoztunk tehát az eredményes cselekvés előfeltételeink kútatására és feltárására: a tárgyi és lelki önismeretre vagyis társadalmi, gazdasági és szellemi alkatunk taglalására s az ebből folyó nemzetpolitikai feladatok megállapítására. A cselekvés ugyanis a nemzet szempontjából az egyéni eredményeken túl a népközösség érdekeinek szolgálatát jelenti.

**2** A TAMÁSI ÁRON INDÍTOTTA VITA azonban a cselekvő fiatal magyarságot nem ebben a széles keretben, hanem különböző társaságokban, alakulatokban, világnézeti csoportokban látta megjelenni. Tamási szerint a Fiatalok, a „népvalóság” hirdetői és a Hitel új magyarjai képviselik a cselekvő ifjúság három arculatát. (V. ö. Brassói Lapokban megjelent cikksorozatával.) S bár Tamási e három „csoport” szerepének meghatározásával „a Fiatalok népi humanizmusának, a Hitelben hirdetett újraértékelésnek és a „baloldaliak” szocializmusának az összefogását” célozta, a cselekvő fiatalság fogalmának csoportokra szűkítése nem bizonyult célravezetőnek, hiszen ahelyett hogy összefogást eredményezett volna, érzékenységeket bántott, ami Jancsó Bélánál a csoportok számának újabb szűkítéséhez vezetett, írván: „cselekvő magyar ifjúság egy van: az Fiatalok” (Brassói Lapok).

**3** A CSELEKVŐ FIATAL MAGYAROK fogalmának ez az egy-csoportra való leszűkítése ugyanannak a gondolkodásbeli kizárólagosságnak a folyománya amely más síkon, mint eszmei kizárólagosság, jelentkezik a Fiatalok eszmehirdetőinél. Néhány idézet:

1. „a Hitel csoport ugyanazt próbálja mondani, aminek mi itten polgárjogot szereztünk. Nem mi vesszük fel mások ruháit, újabb szereplők öltöznek azokba, amiket mi viseltünk először.” (László Dezső.) „A belső revízió, a szigorú önbírálat és az erkölcsi megtisztulás alap gondolatait a Fiataloktól senki el nem vitathatja. A Hitel legfeljebb kisajátítani próbálhatja.” (Jancsó Béla.)

2. „De a Széchenyi-kérdést is úgy kezeli úgy az új, mint a régi Hitel, mintha ezt a puskaport is ők találták volna fel.” (Jancsó Béla.) „1933-ban nem kis visszhangra talált az egész magyar nyelvterületen „Akarom: tisztán lássatok” című, Fiatalok kiadásában megjelent

könyvem, amelyben elsőnek próbáltam meg a világháború utáni magyar ifjúság számára tolmácsolni Széchenyi aktuális üzenetét... És ugyan-csak a Fialatok kiadásában jelent meg az a másik könyv is, (László Dezső: A siető ember. Szerk.) amelyik a Hitel által eszménynek vallott Széchenyivel rokon Zrínyi építő magyarságát próbálta a mai ifjúsághoz közelebb hozni. Ennek a tanulmánynak sincs elődje a világháború utáni erdélyi betű-rengetegben.” (László Dezső.)

**4 AZ ESZMEI KIZÁRÓLAGOSSÁG** külön elbírálást kíván. A Fialatok eszmehírdetői szerint tehát a Fialatok tulajdonjogot szerzett magának a belső revízió, a szigorú önbírálat és az erkölcsi megújulás, tehát Zrínyi, Széchenyi és Makkai Sándor által leírt igazságok közvetítésére; s a vád az, hogy a Hitel ezt a tulajdonjogot kisajátítani próbálja. Válaszunk: 1. ezek a gondolatok nem lehetnek egy csoportnak sem a magántulajdonai, hanem nemzeti köztulajdon, ősrégi hagyományt alkotnak, amelyek éppen közösségi mivoltuk által válnak jelentőssé; 2. és ha ennek ellenére bűnösök vagyunk, bűnünk csak annyi lehet, hogy élt Zrínyi és írt, s élt Széchenyi és írt, és előbb olvastuk műveiket, mint a László Dezsőét. Bűnösök lehetünk továbbá, mivel olvastuk Grünwald Béla, Kecskeméthy Aurél, Angyal Dávid, Falk Miksa Széchenyiről szóló írásait, Makkai nagy Széchenyi-tanulmányát s mindenekelőtt Szekfü Gyulának Három Nemzedékét (1921), mely ugyan nem ifjúsági könyv, de számunkra mégis eléggé tudta tolmácsolni Széchenyi örök aktuálisát. A Széchenyi kérdést nem látjuk „puskapor-nak, amit mi találtunk fel”, de közös nemzeti vagyonnak, nemzeti szellemünk élő és ható gazdagodásának, élő és ható mértéknek. Mert Széchenyi volt az, aki felmutatva a legmagasabb csúcsra, ahova egy nemzet eljuthat, minden következő magyar nemzedék számára kész programot adott. Széchenyi aktuális marad mindaddig — akár közvetítik aktuális üzenetét, akár nem — míg a magyar nemzet el nem jut arra a magaslatra, ahova ő akarta emelni.

**5 A HITEL LÉTJOGOSULTSÁGÁT** tehát eszmei vonalon vajmi kis mértékben befolyásolja ama kizárólagosság, amelyről szólottunk. A magyar eszmevilágnak hagyományos tételeire építettük és építjük rá következtetéseinket s ez önmagában véve máris igazolja létjogosultságunkat. De nemzetpolitikai szemlénk nemcsak ennyit akar: eszmei ébresztgetést, hiszen „itt tátong azon mélység, mely mindaddig nemzeti koporsó gyanánt fog állani előttünk, míg ezt az önismeret s a javulásnak csak jobb emberek által gyakorolt szelleme... bé nem töltik” (Széchenyi). Vállaltuk tehát népközösségünk helyzetének őszinte és tárgyilagos megmutatását s a javítás nemzetpolitikai feladatainak rendszerezését. Népmozgalmi, egészségügyi, közművelődési és gazdasági adatfeldolgozásunk, népszerűsítő tudományos cikkeink, közéleti szemlénk, valamint az eszmei irányvonalak tárgyilagos megítélése mind olyan természetűek, melyeket eddig közírásunk ebben a formában elhanyagolt, népközösségünk pedig sajnálatosan nélkülözött. Szolgálatot kívánunk tenni s ebben csakis népközösségünk nyilvánvaló érdekei befolyásolhatnak.

**6** A MAGYAR NÉPKÖZÖSSÉG érdeke pedig a kisebbségi életkeret komoly vizsgálóinak tanúsága szerint mindenekelőtt a szervezett nemzettársadalom kiépítése s ezért a magyarság legsürgősebb feladata: kutatni a szervezkedés módjait és lehetőségeit, hogy e lehetőségeknek s kívánalmaknak megfelelően ellenállóvá építhessük nemzetéletünket. S bár a szervezés szükségességének kérdésében aligha lehetne különbség, mégis támadások érték lapunkat hangoztatása miatt. Egy szélsőbaloldali folyóirat: a „Korunk” „feudális kulturmerényletnek, díszmagyarba öltöztetett hitlerizmus” megnyilatkozásának könyveli el lapunkat. De nemcsak e baloldali lapban, hanem a velünk egy munkamezőn dolgozó „Fiatalok” szerkesztőinek írásaiban is jelentkezett ez a vád. László Dezső csak burkoltan fejezi ki, a Korunk véleményére hivatkozva, Jancsó Béla viszont nyíltan leírja: „A Hitel jelszavai mögül a parancsuralmi rendszerek sunyi vigyorgása kandikál elő.” E vád alighanem tévedésen, vagy megtévesztésen alapszik. Emlegettük ugyan Mussolinit és Hitlert, de nem úgy mint „az eszményi ember képviselőit” (László Dezső), hanem mint a mai Európa két legnagyobb szervezőjét, akik a saját népeik lelkeségének ismeretére építették fel rendszerüket. Nyugodtan tettük ezt, mert az a véleményünk, hogy számunkra, mint kisebbségi nép számára inkább adva van a lehetőség és egyben a kötelesség is a nagy világáramlatok tárgyilagos vizsgálatára s ebben nem akadályozhat meg az a lovagiasságból és gyávaságból összetett pszichózis, mely Mussolini vagy Hitler nevének egyszerű kiejtéséből is a reakció vádját kovácsolja. Nyíltan szembe kell néznünk a dolgokkal, a tőlünk távoleső események nyugodt elbírálására van szükségünk, hiszen szellemi nagykorúságunkat csak így érhetjük el és csak így válhatunk a „dolgot ömagát néző” magyarrá, akik ki tudják majd alakítani életünknek azokat a belső, magalkotta törvényeit, melyek nem kívülről, külső országokból, de nem is benn, tőlünk idegen néptől ránkényszerített parancsok, hanem normák, melyek itt, küzdelmeink közepette alakulnak ki. A másik vád, az ezzel kapcsolatos demokráciaellenesség vádja, ami az új nemesség kialakításának sürgetése miatt ért, sem lehet más, mint tévedés. László Dezső úgy látja, hogy szerintünk: „új nemesség alakul ki (de csak) a szétszórta élő tanultabb és birtokos rétegből”. Ezzel szemben a Hitel első számának ismertetett része ezeket mondja:

„Erdélyben nincs vezetőosztály, mely mély szociális és nemzeti felelősségérzettel, nagy feladatának hivatástudatában vehetné át a nemzet vezetését. Egészséges vezetőosztály nélkül pedig nincs egészséges társadalom. Most is, mint valamennyi nemzeti katasztrófáink után, *távol és csendben az egyedüllevő magyarok* kezdik lerakni az új élet alapjait. Ha végigutazod Transylvaniát majdnem mindenütt, a legkisebb faluban is, találsz mágnást, birtokost, papot, tanítót, ügyvédet, orvost, kereskedőt, iparost, vagy gazdát, akiben vívódik az örök magyar lélek, aki-nek segítsre és munkára táruznak karjai. Ezeket kell összefogni és megteremtteni az új nemességet. Ki kell alakítani az új vezetőréteget, most már okulva a történelmen, nemzeti kiválasztás útján, melynek ismérve: *szolgálni a nemzetet.*” Nem tudjuk, nem kutatjuk, hogy László Dezső ebből a felsorolásból miért csak a birtokosréteget ragadta ki s miért nem látta meg a lényegét: ez az új nemesség független az az osztályoktól, mindenkit magábatömörít, akiben megvan a közösségi munkára való hajlam és képesség.

**7** A FÉLREÉRTÉSŐL keletkezett vádak visszaütését nem kerülhettük el. Mi nem támadtunk, minket támadtak s csak a köteles és jogos önvédelemre szorítkoztunk. Vítába nem szívesen bocsájtkozunk. Sem idő nincs rá, de nem is hasznos a vetélkedés. Annyi az elintézendő kérdésünk, oly széles a munkaterület, hogy mindig kevesen leszünk a munkábaállók. S egytől meg kell őriznünk magunkat: saját szerepünk túlbecsülésétől. Mi mindannyian csak részletmunkások lehetünk, a társadalomátszervezés nagy műve nem egy nemzedék erejéhez méretett, elvégzése nemzedékek következetes igyekvését igényli. A Fiataloknak, a Hitelnek s más hasonló munkaközösségeknek egy hivatása van: egymást segítve és egymás mellett törekedni a népközség szolgálatára. László Dezső szerint a Hitel előtt csak két út állhat: velük vagy ellenük. Mi ismerünk egy harmadik utat is: a párhuzamosat, amely egy cél felé halad mindazokkal, akik segíteni akarnak elesett fajtánkon. Ebben az útban személyi és csoportos előjogok nincsenek, csak — nemzeti érdekek.

## Az olvasóhoz!

Amikor a Hitel második számát tisztelettel megküldjük kedves olvasónk címére, egyúttal köszönetet mondunk azért a meleg fogadtatásért, melyben részesítettek. Ugy látjuk, tisztán áll olvasóink előtt a szándék, amely lapunk megindításában és feladatai megszabásában vezetett bennünket és reméljük, hogy e második számban közreadott tanulmányok is olvasóink érdeklődésével és megértésével találkoznak.

Lapunk harmadik boríték-oldalán köszönettel nyugtazzuk a beküldött előfizetési díjait mindazoknak, akik lapunk vállalt feladataival és célkitűzéseivel egyetértve az előfizetési díj beküldésével máris segítségünkre siettek.

Hátralékos előfizetőinket pedig ez úton is kérjük: szíveskedjenek az első szám átvételével elvállalt kötelezettségüknek mielőbb eleget tenni és az előfizetési díjnak kiadóhivatalunkhoz (Cluj, Str. Duca 6.) való eljuttatásával megadni részünkre azt a támogatást, amely nélkül vállalt feladatunknak csak a szerkesztők ismételt és súlyos anyagi áldozata árán tudnánk eleget tenni.

*Magyarországi előfizetőinkkel tudatjuk, hogy az előfizetési díjak beküldésének megkönnyítése céljából címükre postatakarékpénztári csekklapokat fogunk eljuttatni.*

### HIBAIGAZÍTÁS.

Lapunk 97.-ik oldalán levő táblázatból tévedésből kimaradt két város adatait itt közöljük:

|             | 1910   | 1920   | 1930   |
|-------------|--------|--------|--------|
| Târgu-Mureş | 25.527 | 30.988 | 38.116 |
| Arad        | 63.166 | 62.490 | 77.225 |